

In nomine domini

su ad laudem sanctissime virginis Marie ac Seraphici patris nostri Francisci et omnium sanctorum incipit Prefatio.

Ad directa ad

ras Trinitate et redemptore psalmoz explanatis laudibus bndico Adonai recolligenti tractatu vtili summariu. Nimirum quod iuxta beati

Augustini sententia mundus factus est idcirco ut fieret homo cui seruiret mundus. Homo vero ideo factus est ut deum factorem suum agnosceret: et ideo agnosceret ut amaret et laudibus coleret: id est amaret et coleret ut beatam immortalitatem per hoc acquireret: et similis angelis effectus regnum eternum ipsi deo in celo esset: et in perpetuum altissimam trinitatem laudaret. Idcirco ut discamus in terris quod perpetuo facturi sumus in celis: propositi deo iuvante psalmoz ac mysteriorum eius expositioni breviter insistere. Et hoc primo quidem quia ipsi psalmi instituti sunt ad deum laudandum iugiter in ecclesia. Secundo quoque quia in ipsis psalmis continetur quicquid vtilis in tota sacra scriptura: ut testatur Augustinus in prologo psalmoz dicitur. Aliqua sunt in scripturis que prophetie tradunt. Alia que historia. Lex quoque alia. Proverbiorum etiam alia comonitio. Psalmorum vero liber quecumque vtilia sunt ex omnibus continent: futura predicant: legem viventibus prestat: gerendorum modum statuit. Et ut breviter inquit dicam communis quedam bone doctrine thesaurus est: apta singulis necessaria sumministrans. Psalmus quippe tranquillitas animarum est: iracundiam reprobis: luxuriam repellens: sobrietatem suggerens. Nam quod omnium bonorum materiam est: charitatem psalmus instaurat: Demones fugat: Angelos ad adiutorium invocat: Devotionem excitat. Psalmus etiam lachrymas ex corde movet: lacrimas animam lenificat: conscientiam illuminat. Psalmus angelorum opus est: exercitium celestium beatorum. Vere admirandi magistri sapientis institutum ut simul et cantare videamur: et quod ad utilitatem anime pertinet doceamur. Quid namque est quod non discatur in psalmis. Nam omne quod dici potest bonum procedit ex ipsis. Dei scientia perfecta: pronuntiatio christi in carne venturi: et corporis resurrectionis spes: meritis suppliciorum glorie pollicitatio: mysteriorum revelatio. Quia profusus in his veluti in magno quodam thesauro recondita atque secreta sunt bona. Hec tibi et plura Augustinus. Tertio denique quod in psalmis exuberant mysteria dulcissima quorum saporis nemo degustare valet qui spiritalem intelligentiam in eisdem latentem non novit. Ut enim Hieronymus dicit: Non in verbis scripturarum: sed in sensu. non in superficie sed in medulla: non in sermone folijs: sed in radice rationis consistit evangelium. Itaque sanctorum patrum et doctorum sequendo sententias et copiosius carpentes spiritalem intel

Aug. Quare hoc dicitur. Aug. Quid sit psalmus. Hieron.

ligentiam psalmoz collegi hoc opere In quo siquid boni cernitur domino nostro iesu christo attribuat a quo est omne bonum. ipsi sit laus et gloria in secula seculorum Amen.

Arca principium libri

Arca principium libri psalmoz quatuor considerationes sunt prenotande antequam persequamur expositionem. Prima consideratio de huius libri causa materiali. Secunda de eiusdem causa formali. Tertia de eiusdem causa effectuali. Quarta de ipsius causa finali. Duo ad primum querit. Quid sit subiectum huius libri: Ad quod respondet secundum Cassiodorum super libro tractante. et concordantem. Quod totum christus quantum ad caput et membra est subiectum in tota sacra scriptura: accipiendo subiectum per materia circa quam. Et sicut secundum eundem totum christus est subiectum vel materia huius libri. tamen differenti modo a tota sacra scriptura. quia hic totum christus est materia subiectiva pro modo diuinitatis diuine. propter quod dicitur liber psalmoz. id est laudum diuinarum. Et propterea etiam ab Augustino et alijs doctoribus dicitur quod pertinet tota sacra scriptura per modum diuine laudis. Sic ergo ipse christus deus qui est subiectum in tota sacra scriptura generaliter et absolute est subiectum huius libri tractato modo. scilicet secundum modum laudationis. Nimirum liber iste agit de capite scilicet domino iesu christo vero deo. Et de eius corpore mystico id est ecclesia. et de singulis membris eius. hoc est de electis. Nam in psalmis aliquando caput christi dei deitas. Aliquando autem caput ecclesie. id est christus secundum humanitatem loquitur. Aliquando corpus christi. id est in tota ecclesia catholica. Et ipsa aliquando hic in terra peregrinans vel militans. Aliquando autem cum christo regnans et in celis triumphans loquitur. Aliquando etiam sanctorum membrum christi. id est homo iustus. Aliquando autem membrum egrotans. id est peccator loquitur. Et inde est quod modi loquendi et persone in suis locutionibus: ita in psalmis variantur. Denique sicut consuevit sacra scriptura varijs modis intelligi. sic in hoc libro varijs modi et vniuersi inueniuntur. Nam aliquando id quod dicitur secundum solam historiam accipitur. ut ibi. Intitio tu domine terra fundasti et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanebis etc. Aliquando autem accipitur secundum historiam et allegoriam simul. ut ibi. Percussit petram et fluxerunt aque. quod in eremo secundum historiam: et in christo mystice contingit. Aliquando non accipitur secundum prophetiam. ut ibi. Dominus dicitur quod venturus es in nomine domini. Aliquando secundum litteras solam. ut ibi. Declina a malo et fac bonum. Aliquando secundum solam allegoriam et non secundum litteram. ut ibi. Edificas bierusalem domus domini: dispersisti israel. et grege. Aliquando autem secundum anagogiam ut ibi. Sancti qui habitant in domo tua domine: in secula. se lauabis etc.

Secunda considera

Secunda consideratio est de causa formali ut premisi. Ubi est sciendum quod duplex est forma alicuius libri scilicet forma tractatus et forma tractandi. Forma tractatus est diuisio libri. Forma autem tractandi est modus

Cassiodorus. e. Lyca. Subsum huius libri Iesus christus. Notatu digna.

Multiplex ps. sensus.

Prologus libri psalmoz

das agendi in tali libro. **A**d propositū. Forma tractatus huius libri est per divisiones psalmoz in tribus quinquagenariis sicut Augustinus dicit in fine libri psalmoz dicitur. **Q**uodam omnium psalmoz quatuordecim libros esse crediderunt. sed nos in quatuordecim scripturae canonice autoritate sequentes: unum psalmoz librum esse nouimus. **N**ec ille. **E**t sicut Augustinus dicit: **N**on potest tradi in hoc libro diuisio artificialis alia nisi sicut numerus psalmoz qui sunt centum quinquaginta. ita quod quilibet psalmus per se exponatur. **E**t ratio: quia in ipsis psalmis agit intermixte et non precise: etiam in unoquoque psalmoz de diuersis mysterijs tractando scilicet de christi diuinitate et regno eius et de eius sacerdotio. et de passione eius: resurrectione ac ascensione: et de misericordia eius vel eorum persecutione et humilitate. ideo non potest dari diuisio precisa. Forma vero tractandi in hoc libro est modus agendi qui est modus deum laudandi. Quia quod quod in hoc libro continetur: per modum diuine laudis ponitur. ut claret. **S**ed haec questio occurrit. **Q**uare propheta aptare voluerit librum istum tali musico instrumenti: quod psalterium appellatur a quo et denotatur: cum tamen multa alia fuerint et sint instrumenta musica quibus psalmi decantari solebant in veteri testamento. **M**irum quippe videtur cur per ceteris instrumentis psalterio sit aptatus. **A**d quod respondet breuiter sicut Augustinus in prologo psalmoz gloriatur in prologo eiusdem libri: quod hoc factum est a spiritu sancto propter mysterium congruentiam propter quam ipse deus voluit ut David ad vocem istius instrumenti. scilicet psalterij: psalmos decantaret ante arcam in tabernaculo domini. **I**n quo instrumentum iste liber sic denominatur. scilicet psalterium. **Q**uod declarat sicut Augustinus in eundem Augustinus gloriatur et docet quia psalterium habet istas proprietates. **P**rimo quod: quia inter omnia organa musica hoc solum scilicet psalterium de superioribus sonos habere fert. **A**rchae: namque in quatuor vel lyra lignum cauum inferius hinc resonat plectrum. sed psalterium habet lignum cauum superius unde sonus redditur et deorsum ferunt lingue et desuper sonant. **E**t per hoc significatur in mysterio quod David de superioribus gratiam spiritus sancti inspiratus in psalmis docuit. **E**t nos quoque per hanc formam docemur: quod si deo dulce melos psalmodie canere volumus: que sursum sunt. id est celestia attendamus. et que inferius carnalia declinemus. **S**ecundo quia psalterium um grece quod vocatur hebraice nablum: ut dicit Augustinus in prologo psalmoz. **P**apias et Iacobus habet decem chordas coaptatas et super se extensas: et inferius percussu plectro. dulce sonum reddit superius. **E**t in hoc differt a nablo. quia nablum. xij. sonos habens: digitis tangitur. **S**ed psalterium proprie decachordum est et plectro percussitur. **S**ic liber iste docet obseruari decalogi et iuxta eam bene operari: quod significatur per decachordum psalterium manu cum plectro percussum. **N**am ut dicit philosophus. quod de anima. **M**anus est organum organorum: et ideo operatio eius boni cuiusuis significatur. **T**ercio: quia psalterium fertur triangulare in modum delte littere formatum. et sic bene significatur laudem dei in confessione trinitatis. **T**erzo quarto congruit mysterio christi et ecclesie. **N**am

christum et ecclesiam continent: inferiusque percussum superius resonat. ut dictum est. **S**ic corpus christi dum ligno crucis et flagellis percussus in terris: eius superna diuinitas per miracula resonat. **E**t sic psalterium est forme triangulatis. ut dictum est. sic ecclesia christi in professione trinitatis triplici statu diuiditur: videlicet uno ante leges. **S**ecundo sub lege. **T**ercio sub gratia. **Q**uod ob hoc congruit etiam mysterio huius libri qui diuiditur in tres quinquagenos psalmos in quibus vniuersi ecclesie filij scilicet ante legem. sub lege et sub gratia comprehenduntur. **E**t primo quinquagesimus psalmus est positus pro penitentia. **A**lter quinquagesimus positus est pro misericordia et iudicio. **T**ercio pro laude dei in scriptis. ad significandum quod qui hic penitet iudicium euadet. et ad eternam laudem dei perueniet in celo. **N**umerus etiam quinquagenarius usque ad deo magne significationis est ut ex die resurrectionis christi tot diebus completis die. videlicet venerit spiritus sanctus ad discipulos christi. **D**icit Augustinus in fine libri. **D**enique non vacat a mysterio quod in toto hoc libro centum quinquaginta psalmi sunt positi. **I**n quibus continentur versus. 2606. ut claret ex versibus communibus sic. **T**er quinquagenos David canit ordine psalmos. **V**ersus bis mille sexcentos sexcentis. **N**am ut honorius solitarius in expositione psalmoz dicit. **T**otus liber iste psalterij videlicet spiritualis. qui non solum verbis aut sensibus veritatis numero psalmoz et ordine versibus et litteris prenotatis mysterijs exuberat. **U**nde congruentiter factum est pro mysterio quod videlicet in hoc libro cl. psalmi scribuntur. **Q**uia sicut olim diluuium. cl. diebus stante diluit mundi totius scelus. **S**ecundo. vij. sic crimen penitentis ecclesie. cl. psalmis per vndas lachrymarum abluitur. **A**que enim diluuij steterunt in sua fortitudine. cl. diebus a principio inundationis: copurando sicut commune opinionem. ut dicit Lyra: et post. cl. dies decrecere ceperunt. **S**ecundo. vij. **I**uxta hunc numerum psalmi scribuntur ad significandum abluitionem ecclesie. **S**ed de versuum numero ratio talis reddi potest. quia a principio mundi quo Adam peccauit usque ad diluuium plene exacti sunt anni bis mille sicut dicitur. **E**t. lxx. interpretatur ac Josephus et omnes tam grecos quam latinos. **C**umque Noe esset. de. annorum diluuium inundauit super terras. **S**ecundo. vij. **N**oe autem saluans humanum genus per arcam ligneam: figura fuit christi per lignum crucis in aqua baptismatis genus humanum saluans. qui sexta etate mundi venit ad saluandum homines et redimendum per lignum crucis. **I**deo psalmi. 2606. versibus ornantur. quia predicant abluitionem faciendam in sexta etate mundi qui diluuium lotus fuit post. 2000. annos in figura christi. **E**t quia veritatis huius propheta canitur per varia mysteria in psalmis de Iesu christo qui lauit a peccatis filios Adae iacetes a principio mundi in peccatis tanto annorum numero usque ad diluuium: **I**deo tot. s. ponunt. scilicet bis mille cum sexcentis. **E**t insuper sex addunt ad designandum sextam etate mundi hanc impleri. **E**tiam bis mille

Aug.
Lyra.

Quaestio.

Aug.

Proprietates Psal.
torij instrumenti.

Applicatio.

Diffia Nablum est
psalterij instrumentum.

Philos. 2. de anima.

Nota.

ps. 150.
et. vero 2606.

Honorius.

Nota.

Lyra.

versus designat hoies añ diluuiū in sordibz pctōz
iacuisse. **S**extē significat in Noē figurā chri sal
uatoris venturi. **E**t sex huius impletēm veritatis
sexta etate mōi. **N**ō aliter accipit mysterioz cons
gruentia ex eo qd psalmi trinent mysteria chri q per
istos numeros psalmoz z sūū repñtant. **N**ā psal
mi hñc numerū centenariū simul cum qnquagena
rio iunctū. **Q**uoz p̄m̄ p̄uenit mysterio incarnatio
nis. **A**lter passionis z n̄re redemptiois. **N**im̄ cen
tenarius numerus est p̄fectus ac virginalis: eoq virgi
nibus ceterim̄ fructus in celo appropriat. **M**atth.
xiiij. **I**deo p̄ hñc numerū incarnatio diuina ex virgie
designat. **Q**uin̄q̄ginta hō sunt q̄nquies decem. **E**t
q̄ decē hoies p̄l̄m̄ p̄stituit vel p̄ficiūt: s̄m̄ p̄m̄ in
libro. **I**deo q̄nari⁹ ductus in decē significat q̄n
q̄ vulneribz chri in cruce redemptū p̄l̄m̄ chriānū
Et sic patet qd psalmi centū z q̄nquaginta suo nūe
ro mysteria incarnationis z redemptiois designāt.
Sed q̄re versus bis mille. dcyj. in psalmis ordinā
tur: mysteria ap̄iam⁹ numeroz. **P**rimo q̄dem duo
millenarij ip̄o libro psal. decenter in versibz p̄tinen
tur. ad designandū qd duoz testamētoz in q̄bz co
ta sacra scriptura consistit mysteria queq̄ p̄tinet. vt
patuit. j. ca. **S**ec̄do bis addit nūer⁹ sexcentoz s̄sūū
qui numerus chri incarnationem designat. q̄a p̄sur
git ex senarij ductu in centenariū numerū virginali
lē: vt p̄tactū est. **N**ā senarius in ceterenariū duct⁹ esse
q̄dāmodo videt q̄n in h̄ginali vtero **M**arie p̄cur
rerunt. p̄ chri incarnatione ista sex. vicz carō man
guis: z ania: ac deitas chri: paterq̄z et sp̄s s̄ctus. q̄a
s̄m̄ qd dicit **Aug.** **T**ota trinitas op̄ata ē chri incar
nationē in virgine: q̄uis sola p̄sona filij dei assum
pserit carnē. **T**ertio insup sex versuum nūer⁹ ad h̄ci
tur: ad designandū qd chris dñs que psalmi cōtinēt
venturū in mōm: sicut a p̄ncipio mōi sexta die legi
fecisse hoiem **Gen. j.** **I**ta sexta die. hoc ē: sexta feria
in vtero h̄ginis p̄cipet. **E**t sexta feria in cruce patēs
mōm redimeret sua morte. **E**t ita impletū est: quia
chris cōceptus fuit feria sexta. hoc ē: in die annūcia
tionis **M**arie cadēte. viij. kal. **A**prilis: s̄m̄ **Aug.** d
cui. **E**t euolut⁹ annis. xxiij. eodem die est passus.
Sic q̄ in hoc libro decenter psalmi. cl. et versus bis
mille. dcyj. p̄pter mysteria repñtanda diuidunt. **E**t
sic patet de diuisione libri.

Tertia cōsideratio
De cā efficienti. s. hui⁹ libri psalmoz. De q̄
notandū est s̄m̄ **Zyra** z **doct.** qd cā efficiēs
duplex est. **U**na p̄ncipalis. **E**t i hoc libro cā p̄ncipa
lis est ipse deus p̄ sp̄m̄ sanctuz reuelās mysteria in
hoc libro descripta. **A**lia est cā instrumētalis q̄ in hoc
libro est ip̄e **David** qui habuit a deo reuelatiōes h̄
descriptas. **E**t de eis edidit psalmos h̄ p̄tētos vel sal
tē maiorē p̄tem eoz. p̄p̄ qd liber iste a **David** deno
minat. **T**ortū em̄ a maiori p̄te dnoiat: vt d̄t p̄s.
Un̄ b̄ occurrit qd. s. **U**trum omnes psalmos hui⁹

ius libri fecerit **David**. vt vere possint omnes auto
ritates huius libri allegari tanq̄ dictum **David**. si
cut cōmuniter solet. **A**d quod respondetur qd de h̄
videntur contraria sentire solennes doctores scilz
Aug. z **Hierony.** **E**t cum vnoquoq̄ eozum pluri
mi doctores tenent sequē. alij **Aug.** alij **Hiero.**
Augustinus qui p̄pe de ciuitate dei lib. xviij. ca. xiiij.
dicit sic. **S**unt qui purāt psalmos non esse factos
a **David** nisi qui p̄notantur. **I**psius **David**. **E**t q̄
non habent in titulis. **I**psius **David**: ab alijs fa
ctos. **Q**ue opinio voce chri refutatur vbi ait. qd
David vocat eū in spiritu dñi dicens. **Q**uia psal
mus. **D**ixit dñs dño meo zc. non habet in titulo.
Ipsius **David**. **S**ed ipsi **David**. **M**ibi autē cre
dibilius videntur extimare qui oēs psalmos eius
attribuunt operi. eumq̄ p̄notasse aliquos etiam
nominibus alioz: aliquid quod ad rem p̄tinet
figurantibus. **H**ec **Aug.** **Hieronymus** hō in pro
logo super psalteriū nominat decē auctores psal
mozum scz **David** **Moyse** **Salomonē**. **T**res filij
Libore: z **Asaph** **Etham** **Heman**. **I**dicum. p̄e
ter etiam istos dicit qd plures psalmi facti sunt ab
alijs sanctis prophetis quoz nomina ignorantur.
Unde z aliqui psalmi sunt sine titulo: et aliqui has
bentes titulum non exprimūt noīa auctoz. **S**unt
enim vt dicit decēseptē psalmi sine titulo. **A**lij autē
sunt intitulati. **E**t hoc idem patet in hebreo. **D**icit
etiā qd psalmi a diuersis auctozibz cōpositi postea
per longum tempus fuerunt in vno libro collecti z
sicut inueniebantur sic scribebātur. p̄pter quod
aliqui psalmi prius facti. posteriori sūt scripti: quia
tardius sunt inuenti. z eodē modo non omnes psal
mi vnus auctozis fuerūt simul inuenti. nec imme
diatē vnus post aliū. sed in medio fuerunt inuenti
aliqui psalmi alioz auctoz. et sic sūt scripti in hoc
libro. **H**ec **Hiero.** inter has opiniones que sit ve
rior. nō est determinatū. **Zyra** tñ dicit qd magis est
assentiendū **Hierony.** quia ipse diligētius studuit
circa textū sacre scripture. **A**lij autē plures sunt q̄ te
nent cum **Aug.** **S**ed qm̄ honestius est concordare
sanctoz doctoz opiniones q̄tum est possibile. **I**d
circo p̄cordātia notandū est s̄m̄ magistrū **Mat
theum** in replicis super expositiōe psalterij qd dupli
citer cōtingit aliquē esse auctozē alicuius rei. **U**no
modo vt architectū. **A**lio mō vt manufactorē sicut
p̄z per p̄m̄. j. **M**etaph. vbi ostendit qd auzoz p̄in
cipalis z dignior in edificatione domus est archite
ctus: apud cuius intellectus est rei fiende ratio vel
idea ad quā aspiciens mandat domū sic fieri cui⁹
efecutor est ipse māufactoz. **E**st igit vterq̄ auctoz
edificij sed diuersimode. qz ille producit domū in
tra in mentis conceptū. z iste domum extra in effe
ctu. **H**ec z plura idēz magister **Mattheus** pertras
cans prolire: tandem dicit qd sic fuit in p̄posito quia
David fuit auzoz oim psalmoz vt architect⁹ q̄ res
cepit a deo illustratōes z reuelatiōes sibi factas q̄s
administravit z dedit filijs **Libore** ac alijs p̄ mares

Quæstio.
J. Duplex.
Alia Aug.
Alia Hiero.
J. Aug.
J. Hiero.

*Notata
digna.*

Aug.

*Nota
quod chris sit
naty. et q̄nd
mofuus.*

*Mens h̄ra circa
auctoz huius libri.*

*Alia pia explicāo.
mentis s. Aug. et
Hieronymi.*

Prologus libri psalmoz

na dicitur sup inde: tanq̄ peritis in arte dicendi
 fm colores rhetoricos z artificiales ornat̄: vt vitz
 et materia sic p̄ David mīstrata: ipsi cōponerēt ear
 men z psalmū z bymnū: et ipsi decantarent. **Lū em̄**
 David fuerit a puericia nutritus in pascuis ouiu:
 et inde ad militiā assumptus: z cito post in regē in
 unctus: et p̄sequēter odiū ac p̄secutionē Saulis fu
 giens: vacare studio non potuit. **Unde d̄r:** Nō cog
 gnoui litteraturā: introibo in potēcias dñi zc. Ipse
 q̄ litteraturā ignorans: dedit materiā revelationū
 sibi factaz illis litteratis. **Qui psalmos exinde cōs**
 posuerūt metricis ornando ac decantauerūt tanq̄ q̄
 erant optime p̄iti in arte dicendi: sp̄m etiā p̄phetic
 habentes. **Nam oēs psalmi sunt metrici et ornatē**
 compositi i hebreo: vt vult Hiero. **Nec obstat siq̄s**
 obijciat q̄ aliq̄ psalmi ascripti sunt Moysi: et aliq̄
 Melchisedech. v̄l aliq̄ Aggeo z Zacharie: aut aliq̄
 is p̄phetis qui non fuerunt contemporanei ipsi Da
 uid: quia vt dicit idem magister **Matth.** ex h̄ non
 est intelligendū q̄ ipsi illos fecerunt tanq̄ auctores.
Sed hoc ideo est: quia materia eoz psalmoz simi
 lis est materie q̄ in libris illoz p̄phetarum vel in
 gestis eoz cōtinet̄. **Vel ideo potius:** quia talia noia
 q̄bus psalmi sic ascripti sunt figurāt aliqd̄ ad rem
 mysterij penitentiā: sicut d̄r Aug. vbi s̄. **Ex his itaq̄**
 patet zcordia p̄dictaz opinionū: q̄a potest vere dici
 z allegari David pro auctore oim psalmoz et tot
 tius huius libri fm materiā iuxta Augustini opi
 nionē. **Et pot̄ etiā vere dici q̄ aliq̄ in titulis notari**
 sint auctores illoz psalmoz v̄l etiā alioz fm formā
 iuxta Hieronymi opinionē. **Sed circa premissa**
 restāt declarāda aliq̄ dubia. **Primum:** Quis recol
 legit psalmos omnes in h̄c libru vñū. quia vbi s̄.
 Hiero. dixit q̄ psalmi p̄ longū t̄ps postea fuerūt in
 vno libro collecti. **Ad hoc r̄ndet fm Lyrā q̄ cōmu**
 niter tenet a doctoribz n̄ris hoc vitz q̄ **Esdra** scri
 ba z p̄pheta q̄ legem cōbustam a Chaldeis repauit
 ipse psalmos factos ab auctozibz diuersis q̄dem fm
 formā: siue ab ipso David factos. vt patuit fm ma
 teriam: in hoc volumine cōgregauit. quod dicit li
 ber psalmoz. **Non tñ p̄pterea Esdras dicit̄ auctoz li**
 bri: sed magis David zc. **Secundū dubiū:** Quis
 apposuerit titulos psalmis intitularis. **Et an ipsi tit**
 uli sint autentici: **Ad hoc respondet Lyrā q̄ cōis**
 opinio latinoz est q̄ tituli appositi fuerunt ab eodē
 Esdra qui in hoc volumine psalmos congregauit.
Et hoc saltem pro maiori pre. quia Aug. d̄ cui. dei
 vbi s̄. dicit: q̄ ipse David etiā p̄notauit aliq̄s psal
 mos nomibz alioz q̄ ad rem p̄tinet figurantibz.
Tituli aut̄ psalmoz: vt Lyrā dicit: ap̄d hebreos s̄
 autentici sicut z psalmi. **Verūtamē titulos istos in**
 hoc opere peranso: nec eos exponere curo. **Lū q̄a**
 ad p̄positum nostrū iuxta sensum mysticū nō mul
 tū edificant: s̄ ad sensum litteralem valeāt. **Tum**
 quia ecclesia vniuersalis cuius auctoritas est maxi
 ma: non consuevit legere huiusmodi titulos psal
 morum in ecclesia: vt patet. **Tertū dubiū Quis**

transtulit in latinū librum hunc psalmoz translan
 tione ista qua cōiter nos latini vtimur in ecclesiā:
 Ad h̄ r̄ndet fm eūdez Lyrā **Notādo q̄ beatus Hiero**
 ro. ter r̄ntulit libru psalterij. **Primo** fecit vnam
 translationē iuxta septuaginta interpres. q̄d psaly
 terium romanū vocat: eoq̄ ecclia beati Petri Ro
 me illo vtit̄. **Secdo** fecit trāslatiōem aliā non mltū
 distantē a p̄ma: z tñ magis appropinq̄tē hebraico.
Et vocat psalteriū gallicanū: eoq̄ Damasus papa
 ad rogatū Hiero. illud fecit cantari i ecclesijs gal
 licanis. **Propter h̄ d̄r in Regula frat̄ Minor̄ q̄**
 clerici faciāt diuinū officiū fm ordinē romāe eccles
 ię: excepto psalterio inq̄t. qz fratres **Minores** vtū
 tur psalterio gallicano: et hoc est psalteriū hui⁹ n̄re
 trāslatiōis q̄ cōiter nos latini vtimur in ecclesia. **Ter**
 tio ad p̄ces **Sophonij** q̄ frequēter disputabat cum
 in deis q̄ solū illud recipiūt quod est in hebreo: fecit
 Hieronym⁹ translationē tertiā. s̄. immediate acceptā
 ab hebreo. p̄pter q̄d vocat psalteriū Hieronymi: iux
 ta hebraicā veritatē. **Sic ḡ claret q̄ istā trāslatiō**
 nem eōdem nostrā fecit **glossolus Hiero.**

Quartā cōsidera
 tio de causa finali. **Nimix cā finalis hui⁹**
 us libri est vtilitas salutis hūane. **Quia**
 cū hō sit zditus ad britudinē q̄ est hois finis supna
 turalis: iuxta illud **Esā.** p̄tū. et. s̄. **Lōz.** ij. **Ad ocu**
 lus non vidit nec aur̄s audiuit nec in cor hois ascē
 dit q̄ p̄pauit de⁹ diligentibz se. **Ad finē aut̄ totatē**
 incognitū nullus p̄t seipm dirigere: idcirco necesse
 se fuit vt hoibz reuelarent̄ supnaturalē aliq̄ diuī
 p̄ que dirigerent̄ in finē supnaturalē. s̄. ad britudinē
Diuisi modi aut̄ reuelatio est tradita in sacra scri
 ptura in qua liber psalmoz clarē esse vtilissim⁹
 ad p̄secutiōem future britudinis. ḡ deuotissime est
 amplectēd⁹ a fidelibz tanq̄ saluberrim⁹. **Et vt hui⁹**
 us libri salubritas magis clarescat z deuotius affi
 ciat **Notandū est q̄ plurimeratiōes sunt tradite a**
 doctoribus ex quibz fideles merito inducuntur ad
 deuotionē habendū erga psalmos in hoc libro scri
 ptos. **Prima ratio est p̄pter auctozis excellentiaz**
 scz ipsius David qui fuit p̄pheta eximius: vt d̄r glo.
 in plo. psalterij. z cōmuniter tenet q̄ **David dicitur**
 p̄pheta antonomasice siue per excellentiā tanq̄ exi
 mius p̄phetaz. sicut etiam **Paulus** d̄r ap̄tus eodē
 modo: put habetur i glo. p̄dicta. quēadmodū etiā
Aristoteles iter p̄hos dicitur antonomasice philo
 sophus. **Et qm̄ ipse David non solum fuit p̄pheta**
 eximi⁹: sed etiā rex a deo p̄ dilectus: ac tāte dignitas
 tis z sanctitatis: vt ch̄s dñs ex eius stirpe p̄re cūct̄
 aliq̄s eligeret incarnari. **Un̄ merito fideles debent**
 eum z ipsius hunc libru: deuotione amplecti p̄pter
 amorē ch̄i z beate virginis **Marie:** vt p̄pote ab aui
 patrē stirpis hui⁹ regie z sanctitatis. **Secunda rō**
 est p̄pter prophetie euidentiam. qz glo. in plo. psaly
 terij dicit sic. **David eximius prop̄hetaz excellēz**

Dices.

sc.

Dubium 1.

sc. Lyrā.

Dubium 2.

sc. Lyrā.

Dubium 3.

sc. Lyrā.

N.B.

Nota aliq̄
rātes, q̄re ps.
sapius, et cum
magna deuoti:
one leuare de:
beatiss.

ja

za

tiori mō ppherauit q̄ alijs pphete. Alij em̄ pphete per
 quas dā rerū imagines atq; verborū regimēta scz p
 somnia ac viſiōes facta vel dicta ppherauerūt. Dauid
 autē soli spūſſancti instinctu sine oī exteriori ad
 miniculo suā edidit pphetiā. sicut psalmis. **Hec glo.**
Ad qd nota s̄m Zyrā q̄ qn̄ sine apparitiōe alicuius
figure vel signi sensibilis capite veritas intelligibi-
lis de occultis p̄ diuinā reuelationē sicut Dauid ac
cepit s̄ mō. talis ppheta est excellētiōis gradus q̄
illa ppheta que capitur per a pparitiōem alicuius
figure aut per viſiones. Exemplū ponit tale. sic inq̄t
ille d̄r meliōis ingenij z clarioris qui caperet veri-
ratē cōclusionū Geometricaliū sine d̄scriptōe sensi-
biliū figurarū q̄ ille q̄ cape nō posset absq; taliū fi-
gurarū d̄scriptiōe. sic in pposito. Un̄ qz in psalmis
ptinet excellētiōis grad⁹ pphete q̄ in alijs libris p
phetaz. Et qz vt gloſa p̄dicta d̄r. Dauid i psalmis
plā ch̄i mysteria maḡ exp̄ſit z de incarnatione: de
passiōe. de eterna ch̄i genitura euidētissime d̄ſe-
ruit. Alij autē de ch̄o obscure z q̄si p̄ enigmata pro
phetauerunt: sequitur q̄ ampliori deuotione debe-
ant pre ceteris amplecti pphetijs. qz q̄ ad s̄ excellē-
bat ipse Dauid etiā Moysen. vt dicit Zyrā clari⁹.
Tercia ratio est. propter doctrine totius scriptu-
re continētis. qz Aug. d̄r in plogo li. psalmoz. Ipse
liber psalmoz quecūq; vtilia sunt ex oībus scriptu-
ris sacris p̄tinet z cōis q̄dē doctrine bone thesaur⁹
est. z oē bonū p̄cedit ex ipsis psalmis. Et hec auro-
ras Aug. sup̄ in p̄fatiōe hui⁹ optis plenius habetur
d̄scripta zc. Quarta rō est. p̄pter eius sententię
sapiētiaz delectabilē intelligētiaz. qz in psalmoz sen-
ſu p̄tinet oīs delectamētū z dulcoris diuini exuber-
antissimus sapor: vt dicitur doctorēs et sc̄i experti
suauiaris spūs. vñ Honorius solita. d̄r. q̄ sic mā-
na habuit in se om̄e delectamētū saporis z odoris:
sic inquit. sensus spūalis in psalmis contentus cō-
uertibilis est ad oēm saporē aie. Nam cū in choro
psallitur tūc sunt s̄ba ecclie deū laudāris. Cū a ius-
sto canit tūc sunt s̄ba gr̄as agētis. Cū a p̄cōre pora-
tur tūc sunt s̄ba veniā d̄p̄cantis. Cū p̄ defunctis
legit tūc sunt s̄ba aie de supplicio ad deū clamāris
Et q̄cunq; se intentio canētis reuerterit: mox se sen-
sus hui⁹ scripture affectui ipsi⁹ canētis p̄formabit.
Hec ille in expositiōe psalterij. Quinta rō ē p̄pter
valoris abundātiā vt idē Honorius in sua expositi-
one dicit. Psalmi a fidelib; decātarī tā defunctis q̄
viuis profunt. sic inq̄t. esce solo ore sup̄te oībus mē-
bris p̄ficiunt qz p̄ s̄ba spūſſancti tā viui q̄ d̄functi in
lib. vite scribent q̄ in corpe ch̄i p̄ vnitatē fidei cen-
sent. Sicut em̄ infantes in baptisate fidē suā p̄
patrinos p̄nāciāt. sic indocti vel defuncti p̄ ora psal-
lentiū deo supplicāt. z ipsa aia in purgatorio posita
quasi ch̄i memb̄ū in dolorib; existēs p̄ os ecclie
clamat. dicens. De profundis clamaui ad te d̄ne: do-
mine exaudi vocem meam zc. Hec Honorius zc.
Sexta rō est. p̄pter gratie influētia. Naz Grego-
rius in homel. super Ezech. dicit sic. Heliseus cum sibi

spūs pphete deesse: psaltem fecit applicari: vt ad
 ipm spūs pphete p laudem psalmodie descenderet.
 Uox etem psalmodie cū p intentōnem cordis agi-
 tur. per eā omnipotenti deo ad cor iter parat vt pphete
 mysteria vel cōpunctionis gr̄am infundat. **Hec**
Grego. vbi. sup̄. Septima ratio est. p̄pter demoni-
fugandā maliciāz. Nam Aug. vbi. s̄. et habetur in
p̄fatione dicit: Psalmus demones fugat: angelos
ad adiutoriū inuitat. Itē Cassiod. sup̄ psal. xc. dicit:
Psalmum Qui habitat in adiutorio altissimi zc.
demonib; pia inquit p̄fidētia sp̄ opponamus. Vir-
tus em̄ hui⁹ psal. immūdos spūs fugat. Hec Cassi-
od. Octaua ratio est. p̄pter multiplicis virtutis
efficaciāz sicut claret ex dictis Aug. in p̄fatione
huius operis scriptis. et ex dictis Cassiodo. qui. sup̄
psal. cxxvi. dicit sic. Psalmodia est psolario flētū:
sanitas egrotantium: anime remedium. Idem q̄z
Cassiodo. sup̄ psal. cxv. d̄r q̄ isti tres versus i psal-
mo illo positi videlicet Preciosa i cōspectu domini
mors sanctorū ei⁹. Et O domine quia ego seru⁹ tu⁹
zc. Et: Dirupisti vincula mea zc: tācā virtutem hñt
vt p̄ ea dimittant hoi peccata oīa si ipsos in sue vite
termino trina p̄fessione geminet. Idēz etiā super
psal. cxviii. dicit. q̄ iste s̄. Justus es domine z rectū
iudiciū tuū zc. Danielem inter leones saluauit. Et
eritū puerorū flāmā superauit. Hieremiam seruauit
z nos a periculis ac erumnis eripit. Hec Cassiodo.
Nonā rō est. p̄pter ecclie frequentatā reuerentiā
ad venie cōfidentia. Quia Innocentius in ser. dicit
sic psalmi Dauid et ep̄le Pauli pre ceteris scripturis
in ecclia frequentantur vt audientes peccatores
Paulū blasphemū p̄secutorē factū esse apostolū: et
Dauid adulterum z homicidāz factū esse. pphetaz
cōfidant p̄ misericordiā dei non solū veniā p̄mereri
sed et gloriā adipisci. Hec Innocētius. Decima
rō est. p̄pter mōstrādū desiderū ad laudē diuinā
in celo p̄petuā. Itē. q̄pe de sū. bo. li. iij. c. viij. d̄r sic
D̄o i p̄nti vita tm̄ p̄ remedio p̄cōrū effūdīt. Psal-
mōz aut decātarīo p̄petuā dei laudē demonstrat in
gl̄ia sup̄na Sic scriptū est. S̄ti q̄ habitāt in domo
rua domie in secula seculorū laudabūt te Cui⁹ opis
mysteriū q̄cūq; fidelie itēra mēte exequit q̄dāmodo
āgel sociat. Hec Isid. Itaq; p̄ rāris z talib; bonis
p̄sequendis intendo expositionem psalmorū scdm̄
sanctorū dicta iuxta translationē nostram cōmunē
p̄sequi breuiter deo iuuante pro vtilitate salubri leg-
gentium: ac dulcedinis celestium mysteriorū degus-
itatione quib; ipsi psalmi exuberant: ad laudē et ho-
norē dei z domini nostri iesu christi. Qui cuz patre
et spiritusfacto viuit z regnat in secula seculorū. Amē

His premissis acceda-
 m⁹ ad expositōes littere i q̄ vt discernat text⁹ a glōſis
 z sc̄ētis: singulorū vsuū initio. s̄. ponēdo p̄ faciliōri
 captu: volui rextum grossiori littera inscribere. vt
 patet inueniri.

Zyra.
 7a.
 Aug.
 7a.
 Honorius
 solitarius.
 5a.
 Hon Honorius.
 6a.
 Gregorius.

7a.
 Aug.
 Cassiodorus.
 8a.
 Cassiodorus.
 7a.
 Innocentius.
 10. Isid.
 Isidorus.